



UMEÅ UNIVERSITET

# HANDLINGSPLAN – KLIMAT OCH HÅLLBARHET 2024 - 2026

Typ av dokument:	Plan
Datum:	2024-03-15
Dnr:	FS 1.1-1068-23
Beslutad av:	Rektor
Giltighetstid:	2024-03-15 – 2026-12-31
Område:	Lokaler, it, miljö och säkerhet
Ansvarig förvaltningsenhet:	Lokalförsörjningsenheten
Ersätter dokument:	Ersätter dokument Handlingsplan för klimat och hållbarhet 2021 – 2023 FS 1.1-2259-20.



## UMEÅ UNIVERSITET

# Innehåll

1.	Beskrivning.....	1
2.	Bakgrund.....	1
2.1	Syfte och mål.....	1
2.2	Aktiviteter och systematik.....	2
3.	Övergripande klimat och hållbar utveckling.....	2
4.	Utbildning och studenter.....	3
5.	Forskning och nyttiggörande.....	3
6.	Inköp, upphandling och investeringar.....	4
7.	Fastigheter och campus.....	5
8.	Möten och resor.....	6
9.	Kemikalier och avfall.....	6

# 1. Beskrivning

Denna handlingsplan innehåller universitetsgemensamma mål och aktiviteter för universitetets klimat- och hållbarhetsarbete under perioden 2024–2026. Planen är en del i universitetets systematiska arbete enligt universitetets regel för miljö- och hållbarhetsarbete och förordningen om miljöledning i statliga myndigheter.

## 2. Bakgrund

I visionen för Umeå universitet sägs att en av universitetets viktigaste uppgifter är att driva omställningen till ett hållbart samhälle. Som statlig myndighet förväntas universitetet bidra till de globala målen för hållbar utveckling i Agenda 2030 (eller Sustainable Development Goals, SDGs) och till att samhällets klimatmål nås. Universitetet har i det avseendet aktivt åtagit sig att verka för att detta genom Klimatramverket för universitet och högskolor<sup>1</sup> och Umeå kommuns klimatfärdplan<sup>2</sup>.

För att ta fram förslag på aktiviteter i föreliggande handlingsplan har dialoger med universitetets strategiska råd Utbildningsstrategiska rådet, Forskningsstrategiska rådet och Strategiska rådet för administration genomförts. Vidare har dialog förts med universitetsförvaltningens ledningsgrupp, Healthy Campus referensgrupp, Umeå Transformation Research Initiative (UTRI) styrgrupp, studentkårerna samt med fakulteternas utbildningsledare. Synpunkter på planens innehåll har även inhämtats från de fackliga organisationerna i den centrala samverkansgruppen. Förslag till aktiviteter kopplas även till åtaganden och intentioner i samarbetsavtal med fastighetsägare och kommuner samt till kriterier i rankingsystem och certifieringar som universitetet deltar i.

För att universitetet progressivt ska kunna bidra till samhällets klimatmål har universitetet låtit ta fram en koldioxidbudget. Koldioxidbudgeten visar klimatutsläpp från externa köp av varor och tjänster, från köpta kapitalvaror, tjänsteresor samt utsläpp från avfallshantering, energianvändning och hyrda lokaler. Koldioxidbudgeten visar att universitetet från år 2022 fram till 2045 skulle behöva minska sina koldioxidutsläpp med 19 procent per år jämfört med föregående år för att ligga i linje med samhällets klimatmål. Koldioxidbudgeten kommer att följas upp genom årliga klimatbokslut.

### 2.1 Syfte och mål

Det övergripande syftet med universitetets klimat- och hållbarhetsarbete är att vara med och driva omställningen till ett hållbart samhälle och genom planens aktiviteter förväntas integrationen av miljömässiga, sociala och ekonomiska hållbarhetsaspekter i universitetets verksamheter öka. Planen ska särskilt bidra till att minska universitetets negativa miljö- och klimatavtryck och att utveckla arbetet med Healthy Campus<sup>3</sup>. Parallellt med denna handlingsplan finns även andra universitetsövergripande planer och styrdokument som syftar till att främja och stärka universitetets arbete för hållbar utveckling, exempelvis Handlingsplan för jämställdhetsintegrering och Kvalitetssystemet för utbildning.

---

<sup>1</sup> <https://suhf.se/app/uploads/2022/03/Klimatramverket-for-Sveriges-universitet-och-hogskolor-SUHF-2021.pdf>

<sup>2</sup> <https://www.umea.se/download/18.5d42dd88183aec45d4d21c4/1665751305603/Ume%C3%A5%20klimatf%C3%A4rdplan%202022-10-14.pdf>

<sup>3</sup> <https://www.fisu.net/programmes/healthy-campus/>

Handlingsplanen för klimat och hållbarhet 2024 – 2026 innehåller två övergripande mål och 13 inriktningsmål samt ett trettiotal aktiviteter. För att underlätta kommunikationen kring universitetets klimat- och hållbarhetsarbete har inriktningsmålen och aktiviteterna delats in i följande områden:

- Utbildning och studenter
- Forskning och nyttiggörande
- Inköp, upphandling och investeringar
- Fastigheter och campus
- Resor och möten
- Kemikalier och avfall

## 2.2 Aktiviteter och systematik

Formerna för det systematiska miljö- och hållbarhetsarbetet utgår från förordning (2009:907) om miljöledning i statliga myndigheter och är för Umeå universitet beskrivna i Regel för miljö- och hållbarhetsarbete.

De övergripande två målen och de 13 inriktningsmålen berör både det universitetsgemensamma hållbarhetsarbetet och arbetet på fakulteter, institutioner och enheter. För universitetsövergripande aktiviteter gäller att dessa har förankrats hos berörda förvaltningsenheter eller strategiska råd och i möjligaste mån integreras i ordinarie verksamhetsplanering. På fakulteter, institutioner eller enheter ansvarar dekan, prefekt, föreståndare respektive enhetschef för att aktiviteter som bidrar till inriktningsmålen och de övergripande målen genomförs. Vilka mål som är lämpliga att arbeta med på olika fakulteter, institutioner och enheter bedöms av ansvarig chef, en information om detta finns på medarbetarwebben<sup>4</sup>.

## 3. Övergripande klimat och hållbar utveckling

### Övergripande mål

- I. Umeå universitet ska bidra till att de globala hållbarhetsmålen i Agenda 2030 uppnås.
- II. Umeå universitet ska vara klimatneutralt senast år 2045.<sup>5</sup>

### Aktiviteter 2024 – 2026

- Se över och vidareutveckla miljöpolicy inklusive mötes- och resepolicy samt annan styrning inom hållbarhetsområdet.
- Utveckla ett metodstöd för att samla och sammanställa miljö- och klimatdata samt upprätta årliga klimatbokslut.
- Ta fram en handlingsplan med aktiviteter som utvecklar universitetets Healthy Campus-arbete, med ambitionen att universitetet ska nå certifieringsnivå Platinum.
- Genomföra en seminarieserie om Agenda 2030 och de globala målen för hållbar utveckling, för att inspirera och engagera medarbetarna och studenterna och ge dem verktyg för omställning.

---

<sup>4</sup> <https://www.aurora.umu.se/organisation-och-styrning/hallbarhet/hallbarhetsarbete-pa-institutioner-och-enheter/>

<sup>5</sup> Avser Scope 1, 2 och de delar av Scope 3 där data är möjligt att tillhandahålla. Beräkningar och rapportering baseras på Greenhouse Gas Protocol (**GHG protokollet**), som är den globala standarden för klimatberäkningar av företags och organisationers klimatavtryck. Scope 1: Företagets direkta utsläpp. Avgaser från bilar och maskiner, förbränning och eventuellt gasläckage i processer. Scope 2: Utsläpp från den energi (el, värme, kyla, ånga) som företaget förbrukar. Scope 3: Utsläpp som uppstår uppströms och nedströms i företagets värdekedja till följd av bolagets verksamhet. Studenters resor till och från universitetet inkluderas ej.

## 4. Utbildning och studenter

Högre utbildning har en betydelsefull roll när det gäller att förse studenter med kunskaper och färdigheter för att de i sina framtida yrkesliv ska kunna verka för hållbar utveckling. Genom att integrera hållbarhetsaspekter i utbildning kan studenter övas i nyckelkompetenser för hållbar utveckling. Genom att undervisningen bedrivs med studentaktiva, demokratiska och transformativa pedagogiska ansatser, ges studenter möjligheter att utveckla kunskaper och färdigheter som behövs för att möta samhällets utmaningar.

För att kunna utbilda för och om hållbar utveckling behöver lärare ha förmåga att sätta in sitt ämne i ett vidare perspektiv.

Studenternas och medarbetarnas kunskap och engagemang är också en viktig resurs och ska tillvaratas i universitetets miljö- och hållbarhetsarbete.

Genom aktiviteter inom området Utbildning och studenter kan universitetet bidra till samtliga 17 globala mål för hållbar utveckling.

### **Inriktningsmål till år 2030**

1. Hållbar utveckling är integrerat i utbildning på alla nivåer.
2. Studenters kunskap och engagemang tillvaratas i större utsträckning i universitetets miljö- och hållbarhetsarbete.

### **Aktiviteter 2024 – 2026**

- Samla och sprida goda exempel på sociala aktiviteter riktade till nybörjarstudenter, för att motverka ohälsa och främja ett hållbart studieliv<sup>6</sup>.
- Genomföra aktiviteter för breddad rekrytering utifrån den granskning Universitetskanslersämbetet genomförde 2019 - 2022.
- Utveckla fortbildningen för lärare gällande att lära för hållbar utveckling med syftet att hållbar utveckling ska kunna integreras i utbildning på alla nivåer.
- Genom Lärosätenas klimätverkverk för gemensamma riktlinjer när det gäller integration av hållbarhetsperspektiv i högre utbildning.
- Minst årligen föra dialog med studentkårerna för att ta tillvara studenternas kunskap och engagemang i universitetets miljö- och hållbarhetsarbete.

## 5. Forskning och nyttiggörande

Forskning samt samverkan med omgivande samhället är tillsammans med utbildning universitetets viktigaste bidrag till omställningen till ett hållbart samhälle. Ny kunskap är en förutsättning för att möta samhällets utmaningar. Universitetet bidrar även till en hållbar omställning genom utveckling av innovativa kunskapsbaserade lösningar. Universitetet har en omfattande samverkan med företag och organisationer inom såväl långsiktiga partnerskap som tidsbegränsade projekt.

---

<sup>6</sup> Ett hållbart studieliv i enlighet med intentionen i Policy för arbetsmiljö och lika villkor FS

Genom aktiviteter inom området Forskning och nyttiggörande kan universitetet bidra till samtliga 17 globala mål för hållbar utveckling.

### **Inriktningsmål till år 2030**

3. Universitetets forskning om hållbar utveckling ska öka.
4. Kunskapen hos forskare och medarbetare nyttiggörs i samverkan med det omgivande samhället och i universitetets miljö- och hållbarhetsarbete.

### **Aktiviteter 2024 – 2026**

- Genomföra Arktiska forskarskolan om hållbar utveckling.
- Utarbeta former för, och inrätta, en vetenskaplig referensgrupp för universitetets hållbarhetsarbete.
- Delta i bilaterala projekt, såsom South Africa - Sweden University Forum (SASUF) 2030 och Sweden Korea Education, Research, and Innovation Collaboration (SKERIC) och MIRAI 2.0 (ett svenskt-japanskt samarbete med syftet att stärka samarbetet inom akademien och med näringslivet, liksom samarbetet inom utbildning, forskning och innovation), för att genom diskussion och samverkan inom dessa utveckla gemensamma lösningar för sådana utmaningar som de globala målen för hållbar utveckling adresserar.
- Rapportera hållbarhetsdata till QS Sustainability Ranking och Times Higher Education Impact Ranking.
- Umeå universitets innovationsstöd utvecklar och arbetar med verifieringsprocesser så att hållbarhetsperspektiv de globala målen för hållbar utveckling genomsyrar dess stödverksamhet.
- Umeå universitet Holding AB investerar i verksamheter som adresserar ett eller flera globala mål.

## **6. Inköp, upphandling och investeringar**

Inköp och upphandling är viktiga styrmedel för att bidra till omställning till ett hållbart samhälle. Genom att beakta och ställa krav på miljöhänsyn, social och arbetsrättslig hänsyn, såsom lagen (2016:1145) för offentlig upphandling beskriver, kan omställning till ett hållbart samhälle främjas, och universitetets negativa miljö- och hållbarhetsavtryck kan minska. Även återbruk och förlängning av produkters livslängd kan bidra till det.

Vid universitetet finns ett flertal restaurang-, café- och cateringverksamheter som erbjuder sina tjänster till universitetets medarbetare och studenter och universitetet kan främja hälsa, miljö och anständiga arbetsrättsliga villkor genom att ställa krav på, eller föra dialog om, näringsriktiga, rättvisa och klimatsmarta mat- och serveringsalternativ.

Umeå universitet förfogar över donerade medel för finansiering av forskning och utbildning i enlighet med av donatorerna angivna villkor. När det gäller universitetets egna placeringar ska förvaltning ske på ett hållbart sätt med hänsyn till miljö, sociala villkor och ekonomisk hållbarhet.

Genom aktiviteter inom området Inköp, upphandlingar och investeringar kan universitetet bidra till flera av de globala målen för hållbar utveckling: SDG2 Ingen hunger, SDG3 God hälsa och välbefinnande, SDG8 Anständiga arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt, SDG12 Hållbar konsumtion och produktion, SDG13 Bekämpa klimatförändringarna, SDG14 Hav och Marina resurser samt 15 Ekosystem och biologisk mångfald.

## **Inriktningsmål till år 2030**

5. Krav på miljöhänsyn samt social och arbetsrättslig hänsyn ska ställas i upphandlingar och vid inköp.
6. Utbudet av näringsriktiga, rättvisa och klimatsmarta mat- och serveringsalternativ ska öka.
7. Universitetets stiftelse- och donationskapital placeras med hänsyn till miljö och hållbarhet.

## **Aktiviteter 2024 – 2026**

- Utveckla stödet och erbjuda utbildning till chefer och andra relevanta funktioner vad gäller hållbar upphandling.
- Utvärdera pilotstudie om digitalisering av möbelförråd med mål om genomförande.
- Ta fram en guide för näringsriktiga, rättvisa och klimatsmarta mat- och serveringsalternativ som omfattar restauranger, caféer, catering och arrangemang, som kan användas på universitetets campus och av universitetets verksamheter.
- Uppdatera checklistan för hållbara event med Healthy Campus aspekter.
- Umeå universitet Holding AB investerar i verksamheter som adresserar ett eller flera globala mål.

## **7. Fastigheter och campus**

Universitetets verksamhet är omfattande och kräver ändamålsenliga lokaler som dessutom ska möjliggöra ett hållbart arbets- eller studieliv. Den förhyrda lokalarean kräver resurser som inredning och möbler, energi, vatten och köldmedier. För att samhällets klimatmål ska nås behöver energibesparande och energieffektiviserande aktiviteter genomföras kontinuerligt samtidigt som nyttjandet fortlöpande analyseras för att främja en ändamålsenlig och effektiv lokalanvändning.

Grönytor och utomhusmiljöer kan skapa trivsel och främja god fysisk och psykisk hälsa samtidigt som de kan fungera som kolsänkor som binder in luftens koldioxid och gynnar biologisk mångfald. Grönytor tillsammans med vattendrag på universitetets campusområden kan utgöra så kallade gröna korridorer, för naturens flöden, växter och djur. De kan även användas som undervisningsmiljöer i utomhuspedagogik.

Genom aktiviteter inom området Fastigheter och campus så kan universitetet bidra till de globala målen för hållbar utveckling: SDG3 God hälsa och välbefinnande, SDG4 God utbildning för alla, SDG6 Rent vatten och god sanitet, SDG7 Hållbar energi för alla, SDG11 Hållbara städer och samhällen, SDG13 Bekämpa klimatförändringarna, SDG14 Hav och Marina resurser, SDG15 Ekosystem och biologisk mångfald.

## **Inriktningsmål till år 2030**

8. Klimatpåverkan från energianvändning ska årligen minska.
9. Universitetets lokaler ska möjliggöra ett hållbart studie- och arbetsliv samtidigt som lokalerna nyttjas mer effektivt.
10. Utomhusytorna på universitetets campusområden ska bidra till god hälsa och välbefinnande samtidigt som de främjar biologisk mångfald och möjliggör utomhuspedagogik.

## **Aktiviteter 2024 – 2026**

- Utredda energibesparande justeringar i energikrävande apparatur och utrustning inom laborieverksamhet, bland annat lågtemperaturfrysar.
- Utveckla stödet för att främja hållbar lokalanvändning såsom Lokalförsörjningsplan 2024 - 2026 beskriver.

- Tillsammans med fastighetsägare genomföra utbyte av halogenkompaktlysror till LED-belysning på huvudcampus och konstnärligt campus.
- Tillsammans med fastighetsägare, Enheten för universitetspedagogik och lärande, och andra relevanta aktörer utreda möjligheten att inrätta ett område på huvudcampus som köksträdgård som inkluderar både odlingsmöjligheter och utomhuspedagogik.
- Utveckla arbetet med utomhusmiljöerna så att det även innefattar akvatiska system och utrotningshotade arter.
- Integrera vattenanvändning och användning av varmvatten i universitetets systematiska miljö- och hållbarhetsarbete.

## 8. Möten och resor

Möten är en viktig del i universitetets verksamhet och något som skapar mervärden för både oss själva och våra samarbetspartners. Det kan dock vara en utmaning att tillgodose behovet och värdet av att mötas utan att samtidigt skapa klimatpåverkande utsläpp. Tjänsteresor utgör också en väsentlig del av universitetets klimatutsläpp.

Även pendelresor kan påverka miljön och klimatet negativt och universitetet vill verka för att förbättra och utveckla möjligheterna till hållbara resor till och från arbetsplatsen. Om pendelresan görs med cykel eller till fots så kan även hälsa främjas.

Genom aktiviteter inom området Resor och möten så kan universitetet bidra till de globala målen för hållbar utveckling: SDG3 God hälsa och välbefinnande, SDG11 Hållbara städer och samhällen, SDG13 Bekämpa klimatförändringarna.

### Inriktningsmål till år 2030

11. Klimatpåverkan från resor ska minska utan att möjligheten till ett hållbart studie- och arbetsliv påverkas negativt
12. Användningen av digitala mötestekniker som ersätter tjänsteresor ska öka

### Aktiviteter 2024 - 2026

- Se över Regler för tjänsteresor, med syftet att reglerna tydligare ska främja miljövänliga färdval, samtidigt som möjligheten till ett hållbart arbetsliv inte påverkas negativt.
- Utveckla campusinfrastrukturen så att den främjar hållbara pendlingsresor och hållbara lokala tjänsteresor, utifrån resultatet i resvaneundersökning 2023. Däribland utreda möjligheten till förmånscyklar och genomföra en provperiod för en tjänstecykelpool.
- Tillsammans med fastighetsägare fortlöpande se över behoven av säkra och väderskyddade cykelparkeringar.
- Tillsammans med fastighetsägare utreda möjligheterna att inrätta en cykelservice och cykelåterbruk på huvudcampus.

## 9. Kemikalier och avfall

Universitetets verksamheter genererar stora mängder avfall som skulle kunna utgöra resurser i andra sammanhang. Samhällets återvinningsmål ökar med tiden, och vid årsskiftet 2023/24 infördes exempelvis ett obligatoriskt krav på utsortering av matavfall. Genom att förbättra utsorteringen av avfall, återbruka mera och minska mängden brännbart avfall kan universitetets negativa miljö- och klimatavtryck minska.



Universitetet har en relativt stor laborativ verksamhet och att undvika och begränsa spridning av farliga ämnen är också en del i en hållbar samhällsutveckling. Genom att systematiskt substituera farliga ämnen och genom att ställa krav på varors och produkters kemikalieinnehåll vid upphandling och inköp, kan risker för negativ påverkan på miljö och människors hälsa minska och arbetsmiljön förbättras.

Genom aktiviteter inom området Kemikalier och avfall kan universitetet bidra till de globala målen: SDG3 God hälsa för alla, SDG6 Rent Vatten och god sanitet, SDG8 Anständiga arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt, SDG12 Hållbar konsumtion och produktion, SDG13 Bekämpa klimatförändringarna, SDG14 Hav och marina resurser.

### **Inriktningsmål till år 2030**

13. Mängden brännbart avfall respektive farligt avfall ska minska.

### **Aktiviteter 2024 - 2026**

- Inför källsortering enligt kraven i lagstiftningen på hela universitetet, i första hand i pentryn, korridorer och kontorsplan.
- Ta fram en universitetsgemensam anvisning om hållbarhet, arbetsmiljö och säkerhet på laboratorium.